1852. N°

MIDDELBURGSCHE COURANT.

Dingsdag 24 Augustus.

Besturen en Administratien.

GEMEENTERAAD.

De **Burgemeester** van *Middelburg* maakt bekend, dat op Woensdag den 25 Augustus 1852, des namiddags ten half-één ure, eene openbare zitting van den Gemeenteraad zal plaats hebben.

MIDDELBURG, den 23 Augustus 1852.

De Burgemeester voornoemd,
PASPOORT VAN GRYPSKERKE.

De jaarlijksche **KERMIS** te ***SAS-VAN-GENT***, Provincie Zeeland, zal aanvangen op den eersten Maandag van September.

Binnenlandsche Tijdingen.

MIDDELBURG, 23 Augustus.

Men schrijft ons uit Zierikzee van den 21 dezer:

„Reeds sedert eenige dagen werd de komst van den minister van binnenlandsche zaken te gemoet gezien, gisteren wapperden reeds de vlaggen van verscheidene gebouwen, en was de heer burgemeester Zijne Exc. te Bruinisse gaan afwachten, toen men per expresse de tijding ontving, dat de komst tot den volgenden dag was uitgesteld. Heden vernam men tot algemeen leedwezen, dat Zijne Exc. door ongesteldheid verhinderd was geworden zijne reis te vervolgen."

— Men verhaalt, dat aan den zoogenaamden Zuidhoek op Schouwen gisteren zoude zijn aangespoeld het lijk van een manspersoon, aanhebbende een bombazijnen buis, gestreepte broek en een paar schoenen met nieuwe achterlappen, vermoedelijk de persoon die verleden week onder Ellewoutsdijk bij het vlasladen verdronken is.

— Heden morgen zeilde Zr. Ms. fregat **Prins van Oranje**, kommandant de kapitein-ter-zee Bijl de Vroe, van Vlissingen, onder het lossen van salutschoten, zoowel van het schip als van de batterij, naar zee, om zich naar den Helder te begeven. Van daar zal gemeld schip met het fregat **Doggersbank** eene proefreis van veertien dagen in de Noordzee doen; vervolgens zoude laatstgemelde bodem eene reis naar de Westersche eilanden verrigten.

— Gisteren avond ten half zeven ure viel het driejarig dochtertje van den schipper Adriaanse; aan de Oostpunt, in het water en zoude bij den reeds hoogen waterstand onmiddelijk zijn verdronken, indien de jongeling Janus Gallander niet den moed had gehad, zonder zich te beraden, in de kade te springen, waardoor hij het geluk had het kind aan boord van een aldaar liggend vaartuig te brengen en alzoo van een wissen dood te redden.

— Bij besluit van den 19 dezer heeft Z. M. de Staats-commissie benoemd, welke belast is met het onderzoeken van de rekeningen der koloniale remises over het jaar 1851. Deze commissie bestaat uit de heeren D. Borski en O. B. 't Hooft, leden der eerste kamer; mr. W. H. Dullert en mr. J. Dirks, leden der tweede kamer; mr. J. T. Netscher en W. J. Piepers, leden van den raad van State; O. W. Hora Siccama en mr. S. P. van Idsinga, leden der algemeene rekenkamer. De heer A. L. Weddik, waarnemend secretaris-generaal bij het departement van kolonien, zal de commissie als secretaris bijstaan.

— Bij Zr. Ms. besluit van den 16 dezer zijn, met den 1 september aanstaande, de navolgende adelborsten voor de marine bij de koninklijke militaire akademie te Breda benoemd tot adelborsten der 1ste klasse bij de koninklijke Nederlandsche marine, als: H. J. Stoltz van der Sloot, D. G. E. R. baron van Welderen Rengers, J. P. Uyttenhooven, C. J. Smith, C. P. van der Star, J. P. van Rossum, P. Swaan, T. J. A. Jeekel, P. ten Bosch, K. J. Vieboff, H. E. A. Frucht, J. J. Habetz, P. J. Rosenwald, J. J. Koster, R. Star Busmann en E. L. baron van Heeckeren van Walien.

— Bij koninklijk besluit van den 9 dezer is aan J. Boer, gewezen geregtsdienaar te Brouwershaven, ten laste van den Staat, een pensioen verleend ten bedrage van *f* 118 's jaars.

— Bij besluit van den 16 dezer heeft Z. M. het ministerie van oorlog gemagtigd, om ook dit jaar de bij de wet bedoelde najaars-oefeningen der miliciens niet te doen plaats hebben, zoodat zij in hunne haardsteden kunnen blijven.

— De Waalsche réunie hield, den 19 dezer, des morgens ten 9 ure, te 's Hage, hare voorloopige bijeenkomst in de tréveskamer, haar tot het houden harer vergaderingen toegestaan. Zij is zamengesteld uit de volgende heeren:

De Waalsche commissie: Ds. P. J. J. Monnier, voorzitter; J. J. Sécrétan, van 's Gravenhage, vice-voorzitter; J. J. H. de Dompierre de Chaufepié, secretaris, alle als zoodanig ook bij de réunie fungerende; F. C. J. van Goens, van Leyden; J. A. van Hamel, van Groningen; J. S. Vernede, ouderling te Utrecht; A. D. J. Mioulet, idem te 's Gravenhage.

Afgevaardigden: 's Gravenhage, ds. Revel, R. Musquetier, ouderling, A. W. Philipse, diaken; Utrecht, ds. M. A. van der Bank, G. Leigne Bakhoven, ouderling; Middelburg, ds. J. H. Gerlach, L. H. de Blaecke de Ligny, ouderling; Zwolle, ds. D. H. O. Deeleman; Groningen, ds. J. A. van Hamel, lid van de Waalsche commissie; Amsterdam, ds. F. L. F. Chavannes, P. Blom, ouderling, P. J. Teding van Berkhout, secundus; Leyden, ds. D. Chantepie de la Saussaye, J. J. Brutel de la Rivière, ouderling; Breda, ds. L. G. James, O. Ramakers, ouderling; Dordrecht, ds. D. Serrurier; Nijmegen, ds. J. A. Stoop, J. Bosquet, diaken; Haarlem, ds. C. Busken Huet, J. J. G. Spanjaard, ouderling; Leeuwarden, ds. A. Diemont, J. J. de Jongh, ouderling; Arnhem, ds. J. F. C. Kronenberg; Delft, ds. E. A. Zubli, Adr. van der Goes van Naters, ouderling; Rotterdam, ds. P. Marcus, G. Obreen, ouderling; 's Hertogenbosch, ds. J. L. Roulet; Maastricht, ds. J. H. de Greeft, J. W. Muller, diaken; Voorburg, jhr. H. J. Caan; emeritus-predikant Poitevin; leden van het fonds voor de weduwen, enz., mr. J. Pols en mr. J. J. Bucaille.

Ten 10 ure vereenigden zich de leden der réunie met de Waalsche gemeente in haar kerkgebouw, tot eene godsdienstoefening, onder leiding van ds. Chavannes, van Amsterdam, daartoe in de vorige réunie benoemd. Het onderwerp der openingsrede was 1 Tim. III, vs. 14 en 15. Ten één ure heeft de vergadering hare eigenlijke werkzaamheden aangevangen met eene zeer doeltreffende redevoering van haren voorzitter.

— De minister van binnenlandsche zaken heeft het voornemen om, voor het te maken uitwaterings-kanaal in Noord-Brabant, aan de wetgevende magt eene rijks-bijdrage aan te vragen van 1 millioen gulden. De belanghebbende gemeenten en ingelanden behooren tot hetzelfde werk te geven 1,500,000 à 1,600,000 gulden, en het dan nog te kort komende, geraamd op ongeveer 3 millioen gulden, wacht de minister van de provincie. Als die gelden door de provincie, de gemeente en de ingelanden bijeen zijn gebragt, zal de minister de rijks-subsidie bij de wetgevende magt aanvragen. Eerder geschiedt dit niet en daarom dringt hij aan op eene spoedige voorziening.

Buitenlandsche Tijdingen.

Engeland. — *Londen 18 augustus.* Het stoomjagt Victoria and Albert, aan wier boord H. M. de koningin, haar gemaal en hunne kinderen zich bevonden, is, benevens de overige schepen van het eskader dat den togt naar Antwerpen gedaan heeft, dingsdag morgen te Osborne teruggekeerd.

— De Oost-Indische Compagnie heeft tot het doen aanleggen van een zeer uitgebreid net van electrische telegraaflijnen in Indië besloten, dat zich over eene uitgestrektheid van drie duizend mijlen zal uitstrekken, en waarvan Calcutta, Agra, Lahore, Bombay en Madras de hoofdpunten zullen zijn. Men hoopt dit werk binnen drie jaren tijds voltooid te zien.

— Heden is een raad van ministers gehouden, waarin het parlement van den 20 dezer tot den 21 october is geprorogeerd geworden.

— Verleden dingsdag zijn niet minder dan 244 schepen van allerlei soort de Theems binnengevaren, zijnde het grootste getal dat men op eenen dag aangeteekend heeft.

— Ten gevolge van het springgetij is gisteren de Theems tot eene ongewone hoogte gerezen; alle pakhuizen en kelders langs den oever werden onder water gezet, doch leden weinig schade.

— Een jong Chinees uit Hongkong, Wong Fun genaamd, heeft onlangs aan de hoogeschool te Edinburg den eersten prijs in de kruidkunde behaald.

— Uit Galway wordt gemeld, dat 15 menschen, die op eene rots in het eiland Arran bezig waren met visschen, door een golfslag zijn weggespoeld en verdronken.

— De hertog van Hamilton, eerste pair van Schotland, is den 18 dezer in 85jarigen ouderdom in deze hoofdstad overleden. Zijn zoon, de marquis van Douglas en Clyderdale, die in 1843 met eene dochter van den groothertog van Baden en nicht van den president der Fransche republiek in den echt trad, is de erfgenaam van zijn vermogen en zijne titels.

— Op grond der jongste tijdingen uit Australië zegt de Times, dat de goudproductie aldaar, wanneer zij op den tegenwoordigen voet voortduurt, in een jaar tien of elf millioen ponden sterling zal opleveren.

— Eergisteren namiddag heeft de bekende luchtreiziger Green, in gezelschap van de heeren Welsh en Nicklin (die bij het observatorium van Kew geplaatst zijn), met zijn grooten ballon, van hier eene luchtreis ondernomen, om wetenschappelijke waarnemingen te doen. De ballon is tot eene hoogte van 19,400 voet gestegen en daar werd de temperatuur waargenomen op 7 gr. F., dus 25 gr. onder het vriespunt. In den loop dezer maand zal eene tweede reis, mede met een wetenschappelijk doel, ondernomen worden.

— Een door de Times medegedeeld bijzonder handelsberigt uit S. Francisco, 30 junij, behelst onder anderen de volgende bijzonderheden:

„De handels-speculatien zijn hier thans meer algemeen en uitgebreider, dan ooit te voren. De oorzaken daarvan zijn: de weinig belangrijke voorraad van de meeste handels-artikelen; de geringe aanvoeren gedurende de laatste maand en het vooruitzigt op eene grootere consumtie, ten gevolge van de groote menigte landverhuizers, die of reeds hier zijn aangekomen, of nog uit alle landen der aarde herwaarts op weg zijn. De tegenwoordige uitbreiding der handels-ondernemingen heeft eene rijzing der rente van de kapitalen veroorzaakt. In het bijzonder zijn de vaste goederen in de laatste maand aanmerkelijk in waarde gestegen. Men kan stellen, dat de waarde van gronden, die geschikt zijn voor den handel, zoo als voor pakhuizen en dergelijke gebouwen, in het laatste jaar verdubbeld is. Deze stad (S. Francisco) breidt zich als met een tooverslag uit; er worden niet maar hier en daar enkele steenen huizen gezet, maar overal ziet men geheele rijen van stevige steenen gebouwen optrekken. In den loop dezer maand zijn hier over zee 10,000 landverhuizers aangekomen, waaronder 242 kinderen en niet meer dan 470 vrouwen. De uitvoer van goud, in deze maand, bedraagt 5,447,583 dollars, behalve de onbelangrijke partijen, die met zeilschepen of door de vertrekkende passagiers medegenomen zijn. In sommige streken heeft de droogte den arbeid van de gouddelvers in deze maand doen staken, maar sedert een paar weken is men over het algemeen weder met goed gevolg aan het werk."

Duitschland. — *Weenen 17 augustus.* De keizer moet reeds heden in de badplaats Ischl zijn aangekomen. Ook de koningin der Nederlanden is aldaar gearriveerd en zal er, naar men verneemt, gedurende vier weken vertoeven.

De Hongaarsche magnaten, welke den 14, in het gevolg des keizers, herwaarts zijn gekomen, zijn naar Presburg teruggekeerd. Onder de voorname personen van dat land, welke te Pesth hunne opwachting bij Z. M. hebben gemaakt, heeft men eenige hoofden van de oud-behoudende partij opgemerkt, welke zich tot dus verre niet heeft kunnen vereenigen met de nieuwere door het tegenwoordige bestuur ingevoerde regeringsbeginselen, ten gevolge waarvan de voorregten van den hoogen adel merkelijk zijn ingekort. Men beschouwde de komst dezer aanzienlijke personen als een gunstig teeken voor eene zeer wenschelijke toenadering.

Uit Triest wordt gemeld, dat, ten gevolge van de jongste door den keizer gegevene bevelen, het arsenaal in de haven van Pola in den loop van 1853 voltooid moet zijn, en dat alsdan op de werf aldaar onmiddelijk zal worden overgegaan tot den aanbouw van een of meer linie-schepen.

— Voor eenige dagen is een eenvoudig schoolmeester uit Breslau door de policie zijn hoed in beslag genomen, omdat dit hoofddeksel, volgens het oordeel der policie, een hoogst revolutionair model vertoonde.

— Volgens telegrafisch berigt uit Smyrna is de Turksche vloot naar Rhodus afgezeild.

Berlijn 20 augustus. De kieswet voor de eerste kamer is door den koning goedgekeurd. Onder voorbehoud van de goedkeuring der kamers wordt zij voor een jaar uitgevaardigd.

— De president-minister zou zich naar Putbus begeven, om den koning over de tol-questie te onderhouden, en zaturdag terugkeeren.

— Het blijkt thans, dat de heer Varennes werkelijk van de geestelijkheid een Te Deum op 15 augustus verlangd heeft, maar dat de eerbiedwaardige geestelijke der St. Hedwigskerk, de heer Peldram, dit aanzoek bepaald van de hand gewezen heeft, omdat hij door de inwilliging het nationale gevoel van Pruissen grievend dacht te zullen kwetsen.

Zwitserland. — 20 *Augustus.* Brieven uit Bern melden, dat aldaar aan het verlangen van den Franschen gezant, om den vijftienden augustus, of den dusgenaamden Napoleons-dag, plegtig en godsdienstig te vieren, gevolg is gegeven. De voorzitter van het eedgenootschap heeft, met en benevens den genoemden gezant, de godsdienstoefening bijgewoond. Ook de regerings-raad van Bern heeft zich daarbij laten vinden. De R. K. kerk was met de Fransche kleuren versierd, en ofschoon van de bepaaldelijk daartoe uitgenoodigde personen slechts weinigen waren verschenen, heeft de volksmenigte nogal van belangstelling in deze feestviering doen blijken. Men heeft gemeend daarbij te moeten doen opmerken, dat het volk van Zwitserland in der tijd geenszins, even als dat van Duitschland, door den overleden keizer en diens volgelingen is onderdrukt, maar integendeel in verschillende opzigten bevoordeeld.

Ook in het kanton Schwytz heeft het besluit, om de nog verschuldigde oorlogslasten kwijt te schelden, eene algemeene tevredenheid gebaard.

De nationale-raad moet den 17 dezer zijne laatste zitting hebben gehouden. Deze vergadering heeft de voorwaarden voor den aanleg van ijzerbanen in St. Gallen, Thurgau, Waadt en Lucern goedgekeurd. Eene dezer voorwaarden houdt in, dat, zoodra de opbrengst, na aftrek der kosten en na afzondering van de voor het reservefonds bestemde gelden, de uitbetaling van eene hoogere rente veroorloft dan van 3½ ten honderd, aan elk kanton voor de vergunning een regt zal worden betaald van 500 fr. voor elk uur gaans van den in hetzelve aangelegden weg. Uit Bazel bekomt men gunstige berigten omtrent het maken eener algemeene ijzerbaan; zoodat men zich meent te mogen vleijen, dat dit middel van verkeer, hetwelk voor Zwitserland, als in het hart van Europa gelegen, eene behoefte is, eerlang daar te lande op eene voldoende wijze zal worden ingerigt.

Frankrijk. — *Parijs 21 augustus.* Politiek nieuws valt heden weder niet te melden. Volgens de Gazette de France zou de weigering van den bisschop van Luçon, om het Te Deum te laten zingen, in verband staan met de ontwijding van het Katholicke kerkhof van Cugand, in het kerspel van Luçon, en dus geen betrekking hebben op de politiek.

— Het plan van den heer Véron, om de advertentien in de dagbladen aan een zegelregt te onderwerpen, zal bij de geheele drukpers een levendigen tegenstand uitlokken. De heer de Girardin zal, naar men verneemt, den strijd openen.

— Binnen eenige dagen zal, naar men verneemt, eene overeenkomst gesloten worden, waarbij de dienst van den electro-magnetischen telegraaf tusschen Frankrijk, Belgie en de Duitsche staten geregeld wordt, welke laatsten zich daarover reeds met Pruissen verstaan hebben. Deze overeenkomst zal te dezer stede geteekend en in werking gebragt worden, zoodra het reglement, strekkende tot uitvoering derzelve, tusschen de bevoegde besturen zal zijn vastgesteld.

— De constitutionnel meldt, dat de heer Thiers thans in deze hoofdstad is terug gekeerd.

— Van de reis van Lodewyk Napoleon, naar het zuiden van Frankrijk, hoort men evenmin iets meer als van zijn huwelijk en van eene wijziging van het ministerie, evenwel verzekert men, dat geen dier plannen voor goed opgegeven is.

— Er is andermaal sprake om eene nieuwe verdeeling van Frankrijk tot stand te brengen, in de plaats der 86 departementen zullen, even als onder het koningrijk, 32 provincien bestaan.

— De Moniteur maakt den wensch van 200 arrondissements-raden openbaar; allen dringen aan op de verlenging van de magt van Lodewyk Napoleon; sommigen verlangen zelfs de herstelling van het keizerrijk, in meer of min omwonden termen.

— De indiening van de ontwerpen voor arbeiders-woningen zal voor den 1 september moeten plaats hebben; men weet dat Lodewyk Napoleon daartoe een prijs van 5000 fr. heeft uitgeloofd.

— Op den Straatsburger spoorweg is een trein uit het spoor geraakt, ten gevolge waarvan onderscheidene reizigers wonden ontvingen en de dienst tijdelijk moest gestaakt worden.

— Volgens opgave der policie hebben 26,000 personen het bal van den Hal bijgewoond.

— Toen dezer dagen een hooggeplaatst ambtenaar aan Lodewyk Napoleon het jongste geschrift van Victor Hugo aanbood, nam hij het in de hand, doorbladerde het even, met een verachtelijken glimlach op de lippen, en sprak tegen de omstanders: „Ziet, mijne heeren, dit is Napoleon de Kleine door Victor Hugo den Groote."

— 22 *Augustus.* — Het gebrek aan politiek nieuws duurt steeds voort; ministers, leden van het corps diplomatique en hooggeplaatste ambtenaren verlaten Parijs om zich naar buiten te begeven, en maken plaats voor de menigte vreemdelingen die in dit saizoen de stad bezoeken. De senaat, de wetgevende vergadering en de staatsraad houden geene zittingen, de ministerraad is tot op twee leden teruggebragt; terwijl de president na acht maanden van aanhoudende werkzaamheid nog te St. Cloud uitrust.

— Men spreekt veel over de invrijheidstellingen, den 15 dezer door den Moniteur aangekondigd, doch die nog steeds achterwege blijven. Men maakt daaruit op, dat de lijst nog door een aantal namen zal worden vermeerderd, naar het schijnt zullen daarop geene namen van personen van eenige politieke bekendheid voorkomen.

Beursberigt. — 3 pct. 75.60; $4\frac{1}{2}$ pct. 104.80 fr.

België. — *Brussel 21 augustus.* Het verdrag op den letterkundigen eigendom tusschen Frankrijk en België is gesloten. De nadruk in Belgie is alzoo vernietigd. Het verdrag van 1845 is niet hernieuwd, maar wordt vervangen door een verdrag op de letterkunde, waarbij, gelijk van zelf spreekt, ook de letterkundige eigendom van België, tegen den Franschen nadruk, wordt in bescherming genomen.

Zeetijdingen.

VLISSINGEN 23 augustus. Voor Antwerpen bestemd zijn alhier ter reede gekomen: *Jeune Caroline*, Elderkamp, van Goole; *Aphrodite*, Jensen, van Gothenburg, met planken; *Hope*, Anderson, van Newcastle, met soda; *Telegraph*, Friedrichsen, en *Fortuna*, Dayen, beide van Bergen, met stokvisch; *Hercules*, Diedrich, van Riga, en *Victoria*, Suerken, van Memel, beide met hout; *Victoria*, Voss, van Archangel, met lijnzaad; *Cittadino*, Carbonara, van Buenos-Ayres, met huiden

Voor Brussel: *Wiederkunst*, J. J. Buhr.

Voor deze stad: *Onderneming*, Lansbach, van Sunderland, met steenkolen.

Van Antwerpen zijn de Schelde afgekomen en van onze reede naar zee gezeild: *Isabel*, Harris, en *Excell*, Ainswich, beide naar Londen; *Hortence*, Hoffkamp, naar Liverpool; *Rosebud*, Arnold, naar Colchester; *Fratelli Mimbelli*, Covacevich, naar Konstantinopel; *St. Michele*, Caneci, naar Savone; *Clara Ann*, Beed, naar Boston; *Balona*, Voets, naar Rio-Janeiro, en *Anversois*, Meulenaar, naar de Havannah, alle met lading; *Elisabeth Dennison*, Carpentier, naar Bremen, met ballast.

Van Gent: *Joseph*, Putter, naar Liverpool, en *Loochristy*, Nifors, naar de Zwarte zee, beide met ballast.

Ingezonden Stukken.

Zijne Excellentie de Staatsraad, Commissaris des Konings in de Provincie Zeeland, heeft, bij circulaire van den 4 dezer maand, al de Polderbesturen in het Vierde District opmerkzaam gemaakt op het hoog belang, hetwelk allen hebben bij het daarstellen van een algemeen Snatie-kanaal, en dezelve uitgenoodigd, de Ingelanden buitengewoon bijeen te roepen, ten einde de door den Minister van Binnenlandsche Zaken voorgestelde vraag, tot welk beloop de Polders gezind zouden zijn de kosten van het daar te stellen Kanaal, en voor het voortdurend jaarlijks onderhoud, voor hunne rekening te nemen, te beantwoorden, om alzoo te kunnen oordeelen over de hoegrootheid van den bijstand, welke uit 's Rijks kas zoude kunnen worden verstrekt.

Sinds de zaak bij de Staten van Zeeland is behandeld, heeft zij het onderwerp van vele gesprekken uitgemaakt; eerstdaags zal ieder belanghebbende instaat zijn gesteld om zijne gevoelens te uiten, en ofschoon het alzoo ongepast mag schijnen, door betoogen in een dagblad het uiten van die gevoelens vooruit te loopen, kan het niet misduid worden, dat de aandacht op de bovenberoepene circulaire meer algemeen worde gevestigd, en dat eene bedenking worde geopperd, waardoor, volgens veler oordeel, het hoofdbezwaar tegen het uitvoeren van het plan van den Heer Staatsraad, Commissaris des Konings, grootelijks weggenomen zoude kunnen worden.

Niemand is er die dit plan op zichzelve niet in alle deelen huldigt, maar de ontzettende kosten aan de verwezenlijking van hetzelve verbonden schrikken de meesten af, en wel zoodanig, dat zelfs diegenen, die heel gaarne de dadelijk noodlijdende Polders bij Sluis en Aardenburg te gemoet zouden komen, het plan bestrijden.

De rigting die aan het Kanaal zou gegeven worden is niet algemeen bekend; maar afgaande op de afbakening die nog kort geleden voor een ieder zigtbaar was, dan schijnt het, dat het Kanaal uit de Linie van den Passageule-polder zou getrokken worden in de oude Brugsche-vaart bij Oostburg (het Groote Gat), en alzoo geheel het eerste gedeelte van Prins-Willempolder in de breedte zou doorsnijden. Dit Groote Gat zou dienen voor eenen eersten ontvangboezem, en uit het achterste gedeelte van hetzelve zou het Kanaal geleid worden door het tweede gedeelte van Prins-Willempolder, zoodanig dat dit gedeelte almede over deszelfs gansche breedte doorsneden zoude worden.

De doelmatigheid van dit plan te beoordeelen betaamt alleen aan de mannen van het vak, en aan hen die daartoe zijn aangesteld; maar, aannemende dat het Kanaal moet geleid worden volgens de circulaire hierboven beroepen, van af Sluis tot in de Linie van den Passageule, en uit deze Linie door de beide gedeelten van den Prins-Willempolder, dan valt het al dadelijk in het oog, dat het Kanaal eenen vreeselijken omweg neemt, vele kunstwerken zal vereischen, en dat bovendien vele partikuliere eigendommen daartoe zullen moeten ingenomen worden.

Die omweg nu en dat innemen van partikuliere eigendommen kan, volgens veler oordeel, vermeden worden.

Het is overbodig te doen opmerken, dat de eigenaren en concessionarissen der Schorren bij Sluis niets meer verlangen, dan dezelve hoe eerder zoo beter in te dijken, en dat, die indijking vergund of bevolen wordende, met inachtneming der verpligtingen, den concessionarissen, onder anderen bij het besluit van 10 Mei 1827, opgelegd, men reeds in den zomer van 1853 van af de haven van Sluis tot in de Linie eene onafgebrokene reeks van kreken zoude bezitten, die voor ontvangboezem en voor waterleiding zouden kunnen benuttigd worden.

Die kreken en lage gronden zijn, zoo als uit den aard voortvloeit, van geene, of althans uiterst geringe waarde. Geen duim daarvan is partikulier eigendom, en mitsdien zou de afdamming van het Zwin bij Sluis het gevolg hebben, dat ruim een derde gedeelte der lengte van het aan te leggen Kanaal voor uiterst geringe kosten (altijd in verhouding tot de gevorderde ƒ 638,000) tot stand zoude worden gebragt, en dat bovendien dadelijk in den eersten nood zoude kunnen voorzien worden.

Bij de octrooijen van indijking van den Prins-Willempolder, datis 22 April 1650 en 13 Maart 1651, te vinden in het Groot Plakaatboek 2de deel, pag. 1996 en 1997, is bevolen, in het belang der steden Sluis, Aardenburg en Oostburg, dat eene vaart ter breedte van 5 roeden door de in te dijken gronden zoude aangelegd worden, en zulks van af den hoek van den Oranjepolder, toen gelegen onmiddelijk tegen de Wester-Schelde, tot aan het zeegat van Coxye, thans de Sophiapolder.

De indijkers van Prins-Willempolder hebben aan de hun opgelegde voorwaarde voldaan. De vaart is nog aanwezig en dient tot hoofdwaterleiding van den Prins-Willem en andere polders.

De sassing waardoor de vaart zich in de Wester-Schelde ontlastte, is niet meer aanwezig, doch is vervangen door gewone zeesluizen.

Van af die zeesluizen loopt zij voort langs de Nieuwehaven-, Magdalena-, Henricus- en Stampershoekpolders, tot voorbij Oostburg, waar zij valt in de oude Brugsche vaart, thans genaamd het Groote Gat; uit het Groote Gat is zij voortgetrokken tot voorbij de Nieuweltschans, van welk punt af zij in eene regte lijn voortloopt tot tegen den dijk van den Sophiapolder. Over de gansche uitgestrektheid, ter uitzondering alleen van een zeer klein gedeelte, onmiddelijk aansluitende tegen den Sophiapolder, is de vaart nog van de tragels voorzien, en is dus de oude bedding ter breedte van 5 roeden nog bewaard.

Deze vaart meent men dat benuttigd worden kan, en dat dit doende de omwegen, die het nieuw aan te leggen Kanaal neemt, zouden vervallen niet alleen, maar dat tevens het aanleggen van vele kunstwerken en het innemen van gronden van partikulieren voorgekomen worden zou.

Of deze vaart uitgegraven wordende, hetzelfde resultaat zoude opleveren als het ontworpen Kanaal, kan niet twijfelachtig zijn, zoolang het waar is, dat het water zelf de beste waterpassing oplevert.

Het nieuw Kanaal toch zou geleid worden in het Groote Gat; maar zoo als boven is gezegd maakt deze boezem met de vaart een geheel uit.

(Vervolg en slot hierna.)

Boekbeschouwing.

De Leerredenen van Ds. J. J. L. Ten Kate

beoordeeld door

Dr. J. J. van Oosterzee.

In de *Jaarboeken voor Wetenschappelijke Theologie,* Xde deel 2de stuk, onlangs in het licht verschenen, komt eene uitvoerige beschouwing voor van genoemden bundel Leerredenen, geschreven door een' allezins bevoegd' beoordeelaar, den beroemden Rotterdamschen Kanzelredenaar en Godgeleerde, Dr. VAN OOSTERZEE, waaruit wij gaarne het volgende overnemen.

Wie predikt hier in geschrifte voor ons? Deze vraag, anders blijk en vrucht der nieuwsgierigheid, is hier van hooger belang. Op welk ander gebied het mogelijk zij, personen van zaken, het boek van den schrijver te scheiden, voorzeker niet op dat der Homiletische Letterkunde. De homileet was mensch vóór hij prediker werd, en ook de mensch in wien Christus eene gestalte verkreeg behoudt eene eigenaardige physionomie, die hem ook op den kanzel zal bijblijven. De wijsgeerig gevormde zal het liefst de ideeën ontwikkelen, die in het Evangelie zijn nedergelegd; de man van phantazy en gevoel zal bij voorkeur de groote feiten des Christendoms schilderen voor de oogen der toehoorders, of zich op ligt ontplooide wieken in het gebied der toekomst verheffen. Hij die hier als prediker optreedt, om van zijnen Heer te getuigen, is dezelfde die reeds als jongeling menig oor aan zijne tonen geboeid en als man de opgewekte hoop zijner lente in zijnen zomer niet teleurgesteld heeft. Het is de Dichter van Chatterton, van Ahasveros, van Christus Remunerator. Zie! wij kennen onszelven het regt niet toe, om het werk des Dichters te prijzen, al voelen wij ook behoefte om hem voor menigen zijner zangen te danken; maar wij dringen er op aan, dat men zijn regt zal erkennen om het Evangelie te verkondigen, zoo als het door eene Dichterlijke Ziel opgevat en verstaan is geworden.

Wat predikt hij aan de Gemeente des Heeren? Zietdaar de vraag, die nu vóór alle dingen onderzoek en antwoord verdient. TEN KATE heeft ons niet in het onzekere gelaten. Zij ook de bazuin, die hij slaat, met een digten bloemkrans omstrengeld, zij geeft geen zoo onzeker geluid, dat men zich niet tot den krijg kan bereiden. Verzamelen wij enkele proeven. De Christus, Heer en Koning des Godsrijks, is hier geplaatst op den geheel éénigen rang, die Hem toekomt. De Godheid onzes Heeren wordt in onbewimpelde en krachtige uitdrukkingen geleerd en geëerd. De slavernij der zonde wordt geteekend, niet in enkele afgrijsselijke gedaanten, maar ook in de fijnere vormen, waarin zij zich bij zulken vertoont, die bewaard bleven voor grovere uitspatting; en wat men ook aan TEN KATE betwisten mag, gewis niet de gave om soms met één of twee trekken — regte *Schlagwörter* — al de ellende van den mensch buiten gemeenschap met Christus te schetsen. Daarentegen wordt op menig blad van dit boek het Evangelie van Gods vrije genade in Christus, onbedekt, onbekrompen, zelfs dringend verkondigd. Het kruisoffer is dezen prediker niet slechts onderpand, maar oorzaak der zaligheid. En op dat offer wordt al wat zondaar heet, herhaaldelijk en ernstig gewezen; op wedergeboorte, bekeering, heiligmaking gedurig weêr aangedrongen, en leven tegen over dood, vloek tegen over zegen gesteld. Wij weten, hoe ver deze vlugtige opgave verwijderd is van volledig te zijn, maar zij zal genoeg zijn om, ten minste in breede trekken, den geest dezer preêken te schetsen.

En zoo komen wij tot de vraag: *Hoe* TEN KATE *predikt?* Hier is het eerste, dat onze opmerkzaamheid boeit, de verhouding dezer preêken tot de individualiteit des schrijvers. Vóór alle dingen kenmerken zij zich door weelderigen, bijna hadden we gezegd kwistigen overvloed. Menig prediker kan zich niet beklagen, dat de denkbeelden in overvloedige mate hem toestroomen. Dikwerf bewondert men bovenal de spaarzaamheid en eenvoudigheid van den spreker, zonder te vragen of zij ook armoede, en een gevolg is van de eenvoudige, maar noodlottige oorzaak, dat men niet meer had te geven. Onder die eenvoudigen en spaarzamen kan men zeker TEN KATE niet rekenen. Hij is meer *met* dan *om* gedachten en beelden verlegen. Heeft hij zich neêrgezet vóór den tekst, dien hij behandelen zal, woorden en denkbeelden stroomen van alle zijden hem toe; het één verdringt haast het ander, en de prediker schijnt niet te kunnen besluiten om veel weelderige loten van zijnen wonderboom af te kappen; hij heeft ze ook niet met moeite te zamen gebragt, maar zag ze, door een krachtig schot, als te voorschijn gedrongen uit een' jeugdigen, saprijken stam. Hij tracht zijn onderwerp, zoo veel mogelijk niet slechts van ééne, maar van meer dan ééne zijde te behandelen. Met eene gemakkelijkheid, waarvan de wedergade zeker niet dikwijls gevonden wordt, wordt de ééne blinkende steen na de andere aan het snoer der rede geregen. De schrijver biedt zijn' hoorderen alles ten beste, wat hij, in verband met of naar aanleiding van het gekozen onderwerp aanschouwt of gevoelt. Of liever, hij berekent niet of hij veel of weinig zal geven. Hij stort uit wat in hem tintelt en gloort, „eene goede, neêrgedrukte, geschudde en overloopende maat" wordt in den schoot der hoorders geworpen. Men zou uit elke preêk eene bloemlezing kunnen maken. Wij noemen o. a., bl. 44, de beschrijving van den dood; bl. 59, de toespraak aan den slapenden zondaar; bl. 131, de voorstelling van Gods majesteit in de zee; de schets der opwekking van den jongeling te Naïn, die wij gerustelijk (in wiens oog het ook naar heiligschennis gelijke) nevens die van VAN DER PALM durven plaatsen; de teekening van Paulus onder de krijgsknechten te Rome, bl. 188; die van Petrus verloochening; van de stemming der Elve na Jezus hemelvaart; van het Joodsche Volk bovenal, zoo als het alle tijden doorleeft, alle plaatsen doorzwerft, alle lotwisselingen doorstaat. Inderdaad, op al die bladzijden is het mogelijk enkele uitdrukkingen aan te wijzen, die men met reden niet boven alle bedenking verheven acht. Maar die daarom ontkent, dat zij tot het schoonste behooren, dat onze letterkunde voortgebragt heeft, is gelijk aan wie, om enkele sproetjens, een schoon gelaat niet wil zien.

Van den Christenleeraar, die met ongewone gaven is toegerust, wordt de verloochening van geene enkele, maar de trouwe aanwending en bovenal de heiliging van alle die gaven gevorderd, door de kracht des Heiligen Geestes. Ook door die gaven kan hij hoorders tot zijne prediking trekken, die de stem van een' welligt even waardigen maar minder boeijenden en rijkbegaafden getuige des Heeren ontwijken. Wel hem, aan wien niet slechts veel werd toevertrouwd, maar die ook in velen getrouw was!

Correspondentie.

Een ingezonden artikel, gisteren met het postmerk Middelburg ontvangen, is ter zijde gelegd, omdat de inzender ons niet bekend is.

Advertentien.

TER DRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS